AB'den Nabucco baskısı

Soğuk kışın faturası Türkiye'ye

Mahmut GÜRER

Rusya'nın doğalgazı tehdit unsuru olarak kullanmaya başlamasının ardından, AB'yi soğuk kış korkusu sardı. Bu kapsamda Türkiye'ye Nabucco için kaynağı İran'dan sağlaması konusunda baskı yapan birlik, Ankara'nın pazarlık sürecinde de geri adım atmasına neden oluyor. Bu da Türkiye'nin İran'dan alacağı gazdan sağlayacağı kar oranını ciddi bir biçimde düşürecek.

ANKARA - Gürcistan ile Rusya arasında yaşanan krizin ardından AB ülkelerini "**soğuk kış**" telaşı sardı. AB bu nedenle Nabucco'nun imzalanması için Türkiye'ye de baskı yapmaya başladı. Bunun yanı sıra eylülün ikinci haftasında gerçekleştirilen Türkiye AB Troykası'nda da müzakerelerin ilerleme sürecinden çok Nabucco'nun en kısa zamanda faaliyete başlaması gerektiği konuşuldu. AB'nin bu kapsamda Türkiye'den biran önce Nabucco için gerekli kaynağı sağlama çabalarını hızlandırmasını istediği belirtildi. Durumun, Dışişleri ve Enerji Bakanlıklarında da değerlendirilmesinin ardından, şu anda doğalgaz boru hattı için tek kaynak gibi görülen İran'a eylül ayının başında bir heyet daha gönderildi.

Türkiye, İran ile 17 Temmuz 2007'de bir mutabakat zaptı imzalamıştı. Mutabakat zaptına göre, İran'ın 14 trilyon metreküp rezerve sahip Güney Pars bölgesindeki doğalgaz sahalarından üçü **"ihalesiz olarak"** Türkiye'ye verilecek, Türkiye adına Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) önce bu sahalarda yatırım yaparak sahaları geliştirecek, çıkarılan doğalgazdan İran'a payı verildikten sonra kalan gaz, Türkiye'nin tüketiminde kullanılmak üzere getirilecek ve doğalgazın büyük bir bölümü Nabucco aracılığıyla Avrupa'ya gönderilecekti. İran'dan gelecek doğalgazın yıllık yaklaşık 20 milyar metreküp olması öngörülmüştü. Ancak anlaşma şartları bir türlü oluşmadı. Mutabakatın anlaşmaya bir türlü dönüştürülememesinin en önemli nedeni olarak doğalgazın fiyatı konusunda taraflar arasındaki uçurum olduğu belirtiliyordu. Ankara gazın bin metreküpünü 180 dolar seviyesinden almak isterken, Iran tarafı 260 dolar seviyesinde diretiyordu. Türk tarafı da ücreti 210-220 dolara kadar yükseltmişti. Bunun yanı sıra Türk tarafı İran tarafındaki boru hattının yapım masraflarının da büyük bölümünü üslenmeyi taahhüt etmişti. Son olarak İran Cumhurbaşkanı **Mahmut Ahmedinejad**'ın Türkiye temasları öncesinde bazı görüşmeler gerçekleştirilmiş ancak yine sonuca ulaşılamamıştı.

Temaslar hızlandırılacak

Heyetin görüşmelerini tamamlayarak eylülün 3. haftasında Ankara'ya dönmesinin ardından ise, Enerji Bakanı **Hilmi Güler**'in ekim ayının ilk haftası içerisinde İran'la imzalanan mutabakatı anlaşmaya dönüştürmek umuduyla bir kez daha Tahran'a gideceği belirtiliyor. Ziyarette Ankara'nın fiyat anlaşmazlığını ortadan kaldırmak amacıyla yeni bir adım atması bekleniyor.

Heyetlerarasında yapılan görüşmelerde, fiyat konusunda yine İran'ın istediği düzeye çıkılmadığı vurgulanırken, AB'nin baskısı nedeniyle Türkiye'nin İran'dan alınacak doğalgazın bin metreküpüne 250 dolar seviyesinde fiyat teklif edeceği belirtiliyor. Ankara bu teklifin Tahran yönetimi tarafından kabul görmemesi gibi bir seçeneğin de olmadığını düşünüyor.

Nabucco yöneticisi geliyor

Öte yandan, 2009 yılı başından itibaren projenin biran önce gerçekleştirilmesi için, AB'nin Ankara'ya üst düzey bir yetkili göndereceği belirtiliyor. AB'nin Güney Avrupa'daki doğalgaz projeleri koordinatörü **Jozias Van Aartsen**'ın, Ankara'dan projenin karşılaştığı bazı **"engeller"**i çözmesini için AB aracılığıyla Türkiye'yi sık sık ziyaret edeceği kaydediliyor.

Nabucco nedir?

Toplam uzunluğunun 3 bin 300 kilometre olması öngörülen Proje 2002 yılında BOTAŞ tarafından başlatılmıştı. Türkiye'den çıktıktan sonra terminal ülke Avusturya'ya kadar sırasıyla Bulgaristan, Romanya ve Macaristan'dan geçecek boru hattına bu ülkelerin enerji şirketleri de eşit oranda (yüzde 20) ortak olmuştu. İnşaatına 2010 yılında başlanıp, 2020 yılında bitirilmesi öngörülen projeye göre hattan Avrupa'ya yıllık 31 milyar metreküp doğalgaz taşıyacağı ve 4.6 milyar Euro'ya mâl olacağı varsayılıyor. Hat, aynı zamanda AB'nin Trans-Avrupa Enerji Hattı'nın bir parçası olarak öngörülürken fizibilite ve mühendislik çalışmaları için de AB fonlarından faydalanılmıştı. Ancak bu yıl başında, hattın esas kaynak sağlayıcısı olması öngörülen Türkmenistan ve Kazakistan'ın doğalgaz satış hakkını Rusya'ya devretmesi proje konusunda sıkıntı yaratmış ve hatta kaynak sağlayacak asıl doğalgazın İran ile Irak'tan alınması öngörülmüştü. Irak'ta güvenli ortamın bir türlü sağlanamaması nedeniyle, bu ülke de projeden çıkarılmıştı. Hattın olası tek kaynağı ise şimdilik İran. ■

Türkiye projeye inanmıyor

BOTAŞ'ın hazırladığı ve 2030'a kadar geçerli olacak enerji trafiği planlamalarında, AB-Türkiye Doğalgaz Boru Hattı'nın (Nabucco) kurulması başta olmak üzere, İran, Türkmenistan ve Kazakistan doğalgazlarının Türkiye'ye aktarılmasına yer verilmiyor. Planda 2020 yılında sadece Yunanistan'a yılda 737 milyon metreküp doğalgaz sağlanacağı belirtilirken, yurtiçi tüketimin de yıllık 76.3 milyar metreküpe çıkması bekleniyor. BOTAŞ'ın hazırladığı planlarda, İran Doğalgaz Hattı ile Türkiye-İtalya Boru Hattı projelerinin adı dahi geçmiyor. Türkmenistan'dan 2030'a kadar alınacak gaz miktarı ise **"0"** olarak belirtildi.

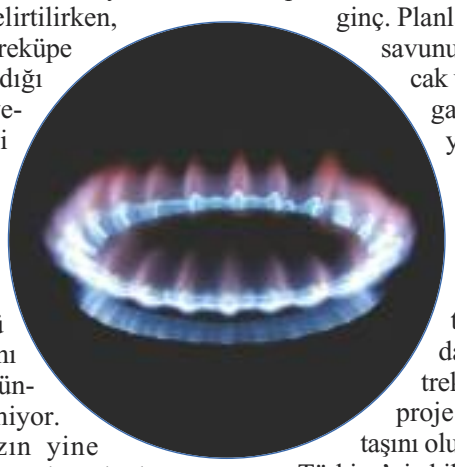

BOTAŞ tarafından hazırlanan ve internet sitesinde yayımlanan "**Gelecek Planlaması**", Türkiye'nin enerji köprüsü olma projesine kendisinin bile inanmadığını gösteriyor. Planlamada, son dönemde gündemde olan projelerin hiçbirine yer verilmiyor. Ülkeler bazında en yüksek doğalgazın yine Rusya'dan alınması öngörülüyor. 2010 yılına kadar Rusya'dan yıllık ortalama 28 milyar metreküp doğalgaz alınması hedefleniyor. 2010 yılından itibaren ise Rusya'dan alınacak gaz miktarının 24 milyar metreküpe düşürülmesi öngörülüyor. Bu ülkeyi yıllık ortalama 9.5 milyar metreküp ile İran, 6.6 milyar metreküp ile Azerbaycan izliyor. Bunun yanı sıra 2010 yılına kadar Cezayir'den yıllık 4.4 milyar metreküp, Nijerya'dan da 1.3 milyar metreküp sıvılaştırılmış doğalgaz alınması hedefleniyor. BOTAŞ'ın hazırladığı ve gelecek planlamasında Türkmenistan'ın durumu ise oldukça ilginç. Planlamada Nabucco'nun ana kaynağı olduğu savunulan Türkmenistan'a da yer veriliyor. Ancak ülkeye ayrılan yıllara göre alınacak doğalgaz miktarı adlı bölümde 2030'a kadar her yıl için ayrı ayrı **"0"** yazıyor.

Nabucco'ya inanç yok

Planlamada, Avrupa'ya gönderilecek doğalgazın 2020 yılına kadar sadece Yunanistan'a ve yıllık 737 milyon metreküp olacağı bilgisine yer veriliyor. Bu da Türkiye'nin başta yıllık 30 milyar metreküp doğalgazı AB ülkelerine göndereceği proje olan ve Türk enerji politikasının temel taşını oluşturan Nabucco'nun gerçekleştirileceğine Türkiye'nin bile inanmadığını gösteriyor. Bunun yanı sıra planlamada, yıllık 10 milyar metreküp doğalgazın 4'lü hat aracılığıyla İsrail'e ve 12 milyar metreküp gazın da İtalya'ya gönderileceği bilgilerine de yer verilmiyor. ■